

Istvánkó Bea

NEOGRÁDY-KISS
Barnabás: *Solitude*,
2021, a sorozat
egy darabja
A művész jóvoltából
→

Elfényképezett magány

Neogrády-Kiss
Barnabás *Solitude*
című kötetéről

Symposion Kiadó, 2021,
122 oldal

1964-ben a fotós Ed Ruscha közzétett egy hirdetést az akkoriban megjelent, *Twentysix Gasoline Stations* című fotókönyvről az *Artforum* márciusi számában. A művész néhány grafikai munkát végzett a magazinnak, cserébe pedig ezt a megjelenési lehetőséget kapta. A hirdetésen a könyv borítója szerepelt és az alábbi szöveg: „REJECTED Oct. 2, 1963 by the Library of Congress, Washington 25, D. C.”, azaz „Visszautasítva 1963. október 2-án a Washington D. C.-i Kongresszusi Könyvtár által”. A hirdetés háttérében az állt, hogy Ruscha beküldte a frissen megjelent fotókönyv egy példányát az Egyesült Államok összes kiadványának összegyűjtésére hivatott, washingtoni központi könyvtárba, a kötetet

azonban valamiért mégis visszapostázták neki. A kiadvány külalakja, kötészete alapján úgy nézett ki, mint egy klasszikus könyv, mégis lehetett valami a tartalmában vagy a felépítésében, ami miatt az ügyintéző könyvtáros arra a megállapításra jutott, hogy ez a kötet nem könyvtárba való. Talán a könyvkiadó feltűntetésének hiánya vagy a szokatlan és homályos művészi intenció volt az eset oka, mindenesetre akkor és ott hivatalosan nem minősült könyvnek.¹ A kötet, melyet ma a művészettörténet az első, kortárs értelemben vett fotókönyvként definiál, egy kis formátumú füzet, amely semmi mást nem tartalmaz, csupán a 66-os út mentén kiválasztott huszonhat tölteállomás fotóját és a helyszínek megnevezését. Minden egyéb szöveg, definíció, tárgyleírás hiányzik belő-

NEOGRÁDY-KISS
Barnabás: *Solitude*,
Symposion Kiadó,
2021
←

NEOGRÁDY-KISS
Barnabás: *Solitude*,
Symposion Kiadó,
2021

le. Az azóta megjelent szakirodalom azért tekinti ezt a könyvet az első fotókönyvnek, mert egy olyan fotográfiákat tartalmazó albumról van szó, amely nem egy már meglévő fotósorozat reprodukcióinak bemutatását szolgálta, hanem maga a könyvformátum volt a képanyagot hordozó eredeti médium. Az anekdota jól példázza azt a definíciós zavart, amely akkoriban és lényegében azóta is jelen van a fotókönyvekről (és művészkönyvekről) való gondolkodásban. Annyi bizonyos, hogy a fotókönyv semmiképpen sem művészeti album vagy monográfia, mely egy adott alkotó életművét vagy annak egy szeletét mutatja be másodlagos, közvetítő médiumként. Az igazi fotókönyv saját narratívát alkot a gondosan megszerkesztett szöveges és képes tartalom, a tipográfia, a design és a kötészet segítségével, melyet összefoglalóan vizuális történetmesélésnek hívunk.

Mindezt jól példázza Neogrády-Kiss Barnabás 2021 decemberében bemutatott, *Solitude* című kötete is, amely a Symposion Kiadó gondozásában jelent meg száz példányban. A *Solitude* egy rendkívül személyes vizuális napló, amely amellett, hogy bemutatja a művész legfrissebb fotósorozatát, elbeszéli egy különleges rezidenciaprogram szubjektív élményét, betekintést nyújtva az alkotó akkori mindennapjaiba és személyes alkotói módszertanába. A kötet témáját jelentő művészeti cse-reprográm két szempontból is különleges. Először is a helyszín miatt, amely a németországi Akademie der Schloss Solitude volt. A Stuttgarttól mintegy tíz kilométerre található rezidenciaközpont 1990 óta fogad művészeket, illetve a legváltozatosabb humán- és reáldományokkal foglalkozó kutatókat több hónapos, akár egy egész éves ott tartózkodásra is. A program különlegességéhez nagyban hozzájárul a kivételes helyszín, azaz a névadó Solitude-kastély, mely 1764 és 1769 között épült Karl Eugén württembergi herceg megrendelésére. A Johann Friedrich Weyhing és Philippe de La Guèpière által tervezett barokk kastély és melléképületei szolgálnak ideiglenes munkahelyként és műteremként egy időben

akár több mint ötven művésznek és kutatónak. A történelmi épület közel van a nyüzsgő tartományi központhoz, Stuttgarthoz, ugyanakkor fekvése és erdős környezete mégis elszigeteltté teszi az ott tartózkodást. Innen a névadás is, *Solitude*, azaz magány.

Neogrády-Kiss számára az időzítés miatt jelentett különleges élményt a programban való részvétel, hiszen az alkotó 2020 októberében, a koronavírus második hullámának tetőpontján (jócskán a védőoltások engedélyezése előtt) érkezett meg az Akademie Schloss Solitude-ba, így rögtön tizennégy nap szigorú karanténnal kezdte az intézményben eltöltött időszakot. A szigorú karantént szó szerint kell érteni, így ebben az első két hétben egyáltalán nem hagyhatta el apartmanját, személyesen sem találkozhatott senkivel. A külvilággal való egyetlen kapcsolattartást – az ajtaja előtt hagyott ebédeken kívül – az internet jelentette számára, így elhatározta, hogy előzetes terveivel ellentétben nem a Capa Nagydíj-nyertes, *Kettős kötés* című sorozat² folytatásának áll neki, hanem először inkább vizuális naplózásba kezd, a képeket pedig az Instagramon publikálja önmaga és követői szórakoztatására. A saját maga számára meghatározott egyetlen szabály az volt, hogy naponta minimum egy képet készítsen, a tematikát viszont semmi nem korlátozta, csupán a rendelkezésre álló szűk harminc négyzetméteres apartman, személyes tárgyai, valamint az új otthonának ablakából látszó csekély látvány.

Miközben lassan leperegtek a karantén napjai, és szépen gyűltek a fotók az Instagramon, 2020. november elején újabb teljes zárlatot jelentettek be Németországban, így tulajdonképpen a „szabadulás” után sem változott szignifikánsan Neogrády-Kiss helyzete; Stuttgart gazdag látványosságainak, fürdőinek és múzeumainak szorgalmas látogatása helyett lényegében a kastély és a környező erdő felfedezése maradt számára mint hozzáférhető lehetőség. Mindeközben az alkotó egy az Új Művészet hasábjain korábban megjelent interjú³ révén kapcsolatba került Sirbik Attilával, és megszületett egy

NEOGRÁDY-KISS
Barnabás: *Solitude*,
Symposion Kiadó,
2021
→

közös fotókönyv ötlete. Így Neogrady-Kiss a kéthetes karantén után sem hagyott fel a naplózással, a tizennégy napos sorozat hetvenre duzzadt, és elkészült az a mintegy négyszáz kép, amely a kötet alapjául szolgál.

Az akár több könyvre is elegendő fotográfia eredendően nem annyira narratív, mint inkább intuitív alapon készült, így ahhoz, hogy igazi vizuális naplónak formálódjon, gondos szerkesztésre és válogatásra volt szükség. Ezt a komoly feladatot leggyakrabban a művész maga szokta elvégezni, de a *Solitude* esetében ezen a ponton egy teoretikus, Cséka György kapcsolódott be a munkába. A szokatlan kooperáció kiváló döntésnek bizonyult, mert a kötet formátumát és szerkesztését tekintve is egyedi befogadói élményt nyújt. Valójában maga a szerkesztésmód teremti meg azt a narratív ívet, mely koherens történetre fűzi össze a képek kiválasztott halmazát, mintegy kondenzálva és összegezve a művész által átélteket és megörökítetteket. Neogrady-Kiss és Cséka metaforikus értelemben vett kiállítótérként használják a könyv lapjait, ahol a képek egymás után és egymás mellé helyezése ugyanolyan jelentősége van, mint a képek közti fehér mezőknek vagy az esetenként teljesen üresen hagyott oldalpároknak. A művész és a szerkesztő emellett nemcsak a méretezéssel, a margókkal és a cezúrákkal játszik, hanem a művek forgatásával is, így egyes oldalakon a kilencven fokban elforgatott képek ki-zökkentenek a hagyományos könyvlapozás élményéből, utalva arra a talajvesztett helyzetre, amelyben a művész érezhette magát részleges vagy teljes bezártságában. Ezt a forgathatóságot és töredezettséget egyébként már a borító tipográfiája is jelzi, ami szintén minden irányból forgatva árulja csak el a teljes címet és a szerző nevét.

A képválogatás szempontját talán az elszigeteltség, a bezártság vagy a címadó magány szavak fémjelzik a

leginkább, ezt pedig mi sem illusztrálja jobban, mint hogy egy „benyúló” női kézen kívül a művész maga az egyetlen emberi alak, aki megjelenik a képeken. Hasonló a helyzet a természettel, ahol a félig halott téli erdőn, a lehullajtott lombú vagy kopasz fákon, valamint a zúzmarás és fagyott erdei terméseken kívül csupán két katicabogár utal az életre, bár közülük is az egyik mintha már halott lenne. A könyvet átlapozva folyamatosan egyre több mutatkozik meg a hetven nap helyszínéről szolgáló kis szobából, a csodálatos barokk kastélyból, végül az azt körülölelő parkból és erdőből. A terekben pedig részben vagy egészben fel-felbukkan a helyét kereső, bolyongó, olykor zaklatott tekintetű művész, így Neogrady-Kiss Barnabás korábbi munkáihoz hasonlóan ez a sorozat is rendkívül személyes, akárcsak egy igazi napló.

Végül érdemes pár szót ejteni a kötet dizájnjáról is. A választott A/5-höz közelítő, szövetborítású formátum mellett, hogy az utóbbi években igen népszerű a kortárs fiatal fotósok körében (például Klenyánszki Csilla: *Pillars of Home*, Halász Dániel: *Határvidék*), tovább erősíti a naplószerűséget. A papírválasztás is szöges ellentétben áll a fotóalbumok és nagymonográfiák fényes, ugyanakkor nehéz és sérülékeny papírával. Ez a formátum könnyen kezelhető, és szállítható táskában vagy kabátzsebben, papírján nem látszik meg az ujjlenyomat, szinte óhajtja a sűrű forgatást és lapozgatást, már-már a belejegyzetelést is. Dicséretet érdemel a fűzött cérnakötés, amely lehetővé teszi a könyv teljes kinyitását, emellett plusz esztétikai értékekkel ruházza fel az oldalpáron sok esetben átfutó képeket. (A grafikai tervezés Cséka György és Imre Réka munkája). A *Solitude* egy olyan szavak nélküli napló, amely bárki számára hozzáférhetővé és hazavihetővé tesz egy személyes és intim történetet. Akár egy jó műtárgy, csak jóval jutányosabb áron.

1 Bruno Ceschel: *Self Publish Be Happy - A DIY Photobook Manual and Manifesto*. Aperture Foundation, New York, 2015.

2 <https://blog.capacenter.hu/2020/10/21/a-capac-nagydijs-2020-nyertese-neogrady-kiss-barnabas/>

3 Sirbik Attila: Tudni kell ki- és bezoomolni. Beszélgetés Neogrady-Kiss Barnabással. *Új Művészet*, 2020/12. 26-30.